ABDURRAHMAN ŞEREF

(1853-1925)

Son Osmanlı vak'anüvisi, devlet ve fikir adamı.

İstanbul'da doğdu. Tophâne-i Âmire Muhasebe Kalemi mümeyyizlerinden Hasan Efendi'nin oğludur. İlk tahsilinden sonra Eyüp Rüşdiyesi'ne, ardından Mekteb-i Sultânî'ye girdi; 1873'te buradan mezun oldu. Sırasıyla Mahrec-i Aklâm-ı Şâhâne, Mekteb-i Sultânî ve Dârülmuallimîn'de tarih-coğrafya öğretmenliği, Mekteb-i Mülkiye'de müdürlük yaptı. Uzun ve başarılı eğitim hayatı boyunca birçok nişan ve madalya ile mükâfatlandırıldı. II. Meşrutiyet'in ilânından sonra âyân âzası, 1907 ve 1909'da iki defa Maarif nâzırı oldu. Asıl şöhrete, 1909 yılından 1 Kasım 1922'ye, yani saltanatın ilgasına kadar yürüttüğü vak'anüvislikle kavuştu. Böylece Osmanlı Devleti'nin son resmî devlet tarihçisi oldu. 1918'de bir ara Evkaf nâzırlığı yaptı. Cumhuriyet'in ilânından sonra İstanbul'dan ikinci devre milletvekili seçildi. 18 Şubat 1925'te Ankara'da öldü; mezarı Edirnekapı dışında Otaktepe aile kabristanındadır.

Abdurrahman Şeref, resmî görevleri yanında telif faaliyetlerinde de bulunmuş, çoğu ders kitabı mahiyetinde birçok eser kaleme almıştır. Hilâl-i Ahmer Cemiyeti'nin ve 27 Kasım 1909'daki kurulan Târîh-i Osmânî Encümeni'nin başkanlığını yapmış, bu kurulun yayın organı olan *Târîh-i Osmânî Encümeni Mecmuası*'nda çeşitli makaleler yayımlamıştır. Bazı gazetelerde neşredilen yazılarını *Târih Musâhabeleri* (İstanbul 1339) adı altında toplamıştır. Vak'anüvisliği sırasında yazdığı ve 1908-1918 yılları arasında cereyan eden olayları ihtiva eden *Vekâyi'nâme* adlı eserini ise yayımlamamıştır. Bu eser dönemin politikasına uygun biçimde kaleme alınmıştır. Halbuki uzun süre devlet hizmetinde bulunan ve birçok olayın yakın şahidi olan müellifin, devrin tarihine ışık tutacak pek çok konuya açıklık getirmesi beklenirdi. Eser Türk Tarih Kurumu Kütüphanesi'ndedir (nr. 542). Müellif ayrıca *Lutfî Târihi*'nin VIII. cildini genişleterek neşretmiştir. Diğer eserleri şunlardır: *Fezleke-i Târîh-i Düvel-i İslâmiyye* (İstanbul 1301); *Târîh-i Devlet-i Osmâniyye* (İstanbul 1309-1312, 1315-1318); *Târîh-i Asr-ı Hâzır; Harb-i Hâzırın Menşei* (İstanbul 1334); *Fezleke-i Târîh-i Devlet-i Osmâniyye* (İstanbul 1315). *Târih Musâhabeleri*daha sonra yeni harflerle de birkaç defa basılmıştır.



Abdurrahman Şeref Bey

BİBLİYOGRAFYA :

BA - *Sicill-i Ahvâl Defterleri*, nr. 72, s. 87 vd.; Cemâleddin, *Osmanlı Târih ve Müverrihleri* (*Âyine-i Zurefâ*), İstanbul 1314, s. 153-156; Efdaleddin, *Abdurrahman Şeref Efendi; Tercüme-i Hâli, Hayat-ı Resmiyye ve Husûsiyyesi*, İstanbul 1927; Babinger (Üçok), s. 439-441; Mükrimin Halil (Yınanç), "Abdurrahman Şeref Efendi", *TTEM*, sy. 9 (15), (1341), s. 211-214; a.mlf., "Tanzimat'tan Meşrutiyete Kadar Bizde Tarihçilik", *Tanzimat I*, İstanbul 1940, s. 577-578; Bekir Kütükoğlu, "Vekâyinüvis", *İA*, XIII, 286.

 ABDÜLKADİR ÖZCAN

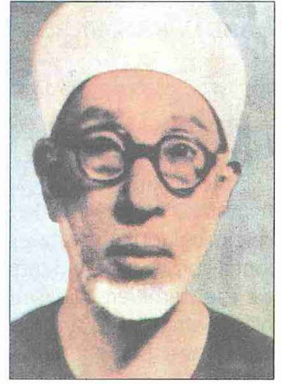
ABDURRAHMAN TÂC

(عبدالرحمن تاج)

(1896-1975)

Ezher şeyhi, Mısırlı hukukçu ve devlet adamı.

Mısır'ın Asyût vilâyetinde doğdu. Hâfızlığını orada tamamladı ve temel öğrenimini de Asyût'ta yaptıktan sonra ailesinin İskenderiye'ye yerleşmesi üzerine İskenderiye Din Enstitüsü'ne (Ma'hedü'l-İskenderiyyeti'd-dînî) girdi (1910). Ezher Üniversitesi Şeriat Fakültesi'ni 1926'da bitirdi. Bir süre Asyût ve Kahire din enstitülerinde öğretmenlik yaptı. 1933'te Şeriat Fakültesi'ne hoca oldu; iki yıl sonra da bu görev uhdesinde kalmak üzere Fetva Kurulu (Lecnetü'l-fetvâ) Hanefî mezhebi üyeliğine getirildi.



Abdurrahman Tâc

1936'da Ezher tarafından Sorbon Üniversitesi'ne gönderildi; orada hazırladığı "Bâbîlik ve İslâm" konulu tezi ile felsefe ve dinler tarihi doktoru unvanını aldı Paris dönüşü yine Ezher'deki hocalığa ve Fetva Kurulu üyeliği görevine devam etti; bunu çeşitli idarî görevler takip etti. Abdurrahman Tâc aynı zamanda ilmî araştırmalardan da geri durmuyordu. Bu arada hazırladığı "es-Siyâsetü'ş-şer'iyye" adlı teziyle Cemâatü kibâri'l-ulemâ üyeliğine hak kazandı (1951). Bir süre Aynişems Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğretim üyeliği ve Anayasa Komisyonu üyeliği yaptıktan sonra Ezher şeyhliğine tayin edildi (1954). Ezher'e eğitim ve yönetimle ilgili yeni düzenlemeler getirdi. Mısır dışından gelen öğrenciler için yurtlar yaptırdı. 1958'de Mısır ve Suriye'nin birleşmesiyle Birleşik Arap Cumhuriyeti kurulunca bakan olarak hükümette görev aldı. 1963'te Arap Dil Akademisi (Mecmau'l-lugati'l-Arabiyye) ve daha sonra Ezher İslâmî Araştırmalar Akademisi (Mecmau'l-buhûsi'l-İslâmiyye) üyeliğine getirildi. 12 Nisan 1975'te vefat etti.

Eserleri. *el-Aḥvâlü'ş-şaḫṣiyye fi'l-fıḳhi'l-İslâmî* (Kahire 1955); *es-Siyâsetü'ş-şer'iyye; Ḥükmü'r-ribâ fi'ş-şerî'ati'l-İslâmiyye; Şerîkâtü't-te'mîn min vicheti naẓari'ş-şerî'ati'l-İslâmiyye.* Son iki eser Mecmau'l-buhûsi'l-İslâmiyye'nin yedinci yıllık kongresine sunduğu bildirilerdir (diğer eserleri ve araştırmaları için bk. Ali Abdülazîm, *Meşîḫatü'l-Ezher*, II, 165-177).

BİBLİYOGRAFYA :

Ali Abdülazîm, *Meşîḫatü'l-Ezher*, Kahire 1399/1979, II, 165-177; Muhammed Abdülalîm Hüseyin, *el-Ezherü'ş-şerîf fî 'îdihi'l-elfî*, Kahire 1403/1983, s. 259, 260; *Şüyûḫu'l-Ezher*, Kahire, ts., s. 43-44; Muhammed Mehdî Allâm, *el-Mecma'iyyûn fî ḫamsîne 'âmen*, Kahire 1406/1986, s. 155-157.

 RAHMİ YARAN